

ΣΧΟΛΙΚΗ ΧΡΟΝΙΑ 2026-2027
ΠΛΑΙΣΙΟ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
Α΄ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	
ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ: 2	ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ
ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟΥ: 30	

ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ /ΠΗΓΕΣ ΑΝΤΛΗΣΗΣ ΥΛΙΚΟΥ

1. Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Β΄ Γενικού Λυκείου, Β΄ Τεύχος, ΙΤΥΕ «Διόφαντος», 2012.
2. Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Γ΄ Γενικού Λυκείου, Γ΄ Τεύχος, ΙΤΥΕ «Διόφαντος», 2012.
3. Ανθολογία Νεοελληνικής Ποίησης, Για την Τρίτη Λυκείου, ΥΑΠ, Λευκωσία, 2004.
4. Κείμενα Κυπριακής Λογοτεχνίας, Τόμος Β΄, ΥΠΠ, ΠΙ, ΥΑΠ, Λευκωσία, 2015.
5. Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων, ΟΕΔΒ, Αθήνα, 2004.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα Λογοτεχνίας Γ΄ Λυκείου επικεντρώνεται στη διδασκαλία των σταθμών της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας του 20ού αιώνα (Γενιά του '30, Πρώτη Μεταπολεμική Γενιά, Δεύτερη Μεταπολεμική Γενιά). Δεν παρατίθενται οι σταθμοί που διδάσκονται στη Β΄ Λυκείου (Γενιά του 1920 και Γενιά του '70 ή άλλοι που δεν διδάσκονται στη Γ΄ Λυκείου). Συνεπώς, οι μαθητές/μαθήτριες καλούνται να αναγνωρίζουν χαρακτηριστικά των κυριότερων ευρωπαϊκών λογοτεχνικών ρευμάτων του τέλους του 19ου αιώνα και του 20ού αιώνα στη νεοελληνική λογοτεχνία του 20ού αιώνα (**συμβολισμός, μοντερνισμός, υπερρεαλισμός**), να διακρίνουν τα βασικά μορφικά χαρακτηριστικά της **επώνυμης παραδοσιακής ποίησης** και να τα διαχωρίζουν από τη **νεωτερική - μοντέρνα ποίηση**. Συνεχίζεται η έμφαση σε θέματα αφηγηματολογικής προσέγγισης.

Τονίζεται ότι και στις τρεις τάξεις του Λυκείου οι μαθητές καλούνται, μέσα από τα μαθήματα λογοτεχνίας, να αντιλαμβάνονται τη **διαλεκτική σχέση** της **κυπριακής λογοτεχνίας** με την ευρύτερη νεοελληνική, ευρωπαϊκή και παγκόσμια λογοτεχνία.

Κεντρικό άξονα της διδασκαλίας αποτελούν οι Δείκτες Επιτυχίας και οι Δείκτες Επάρκειας, οι οποίοι εξειδικεύονται μέσα από τη **Σύνοψη Στοιχείων Λογοτεχνικού Γραμματισμού**. Η διδακτική πορεία ξεκινά πάντοτε από την **ανάγνωση** και την **ερμηνεία** του ίδιου του λογοτεχνικού έργου και, μετά από την επεξεργασία του, οδηγεί σταδιακά στην **κατανόηση** και **αξιοποίηση** των εκφραστικών μέσων, των αφηγηματικών και ποιητικών τεχνικών, των χαρακτηριστικών των λογοτεχνικών ρευμάτων και των βασικών στοιχείων της θεωρίας της λογοτεχνίας. Η **θεωρία** δεν διδάσκεται αυτοτελώς, αλλά λειτουργεί ως **εργαλείο ερμηνείας** και ουσιαστικότερης κατανόησης των κειμένων.

Στο πλαίσιο αυτό, η **ποίηση** προσεγγίζεται μέσα από τη μετάβαση από την παραδοσιακή στη μοντέρνα γραφή, με έμφαση στον ελεύθερο στίχο, το ποιητικό υποκείμενο, τον συμβολισμό, τις ποιητικές εικόνες και τη λειτουργία των εκφραστικών μέσων. Η **πεζογραφία** εξετάζεται μέσα από τη διάκριση των βασικών αφηγηματικών ειδών (διήγημα, νουβέλα, μυθιστόρημα) και την εμβάθυνση σε ζητήματα αφηγηματολογίας, όπως ο αφηγητής, ο αφηγηματικός χρόνος, οι αφηγηματικές τεχνικές, ενώ τα επιμέρους σχήματα λόγου συνεξετάζονται ενιαία ως **«εκφραστικά μέσα»** σε συνάρτηση με τη **λειτουργία** τους μέσα στο κείμενο.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ένταξη των έργων στο **ιστορικό, κοινωνικό και πολιτισμικό** τους πλαίσιο, στη **σύνδεση μορφής και περιεχομένου**, στην ανάδειξη των **διαχρονικών ανθρωπιστικών αξιών** και στη σύνδεση των θεμάτων των κειμένων με τη **σύγχρονη πραγματικότητα** και τα **βιώματα** των μαθητών/μαθητριών. Παράλληλα, αξιοποιούνται η **διακειμενικότητα**, η **διαθεματικότητα** και η **διακαλλιτεχνικότητα**, ώστε οι μαθητές/μαθήτριες να αντιλαμβάνονται τη λογοτεχνία ως μέρος ενός ευρύτερου πολιτισμικού διαλόγου.

ΒΑΣΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ:

Παράλληλα, οι βασικοί άξονες του Προγράμματος Σπουδών αναπτύσσονται σε τρία αλληλένδετα επίπεδα που αφορούν το γνωστικό περιεχόμενο, το αξιακό υπόβαθρο και τις κομβικές δεξιότητες.

Στο **γνωστικό πεδίο** επιδιώκεται η γνωριμία με την εξέλιξη της λογοτεχνίας από τη Γενιά του 1930 έως τη σύγχρονη λογοτεχνική παραγωγή, η κατανόηση των βασικών λογοτεχνικών ρευμάτων και τάσεων, η γλωσσική και αισθητική καλλιέργεια, η διάκριση των λογοτεχνικών γενών και ειδών, η σταδιακή εξοικείωση με τη βασική ορολογία της θεωρίας της λογοτεχνίας, καθώς και η ανάπτυξη σταθερής και ουσιαστικής αναγνωστικής συνήθειας.

Στο **αξιακό επίπεδο**, οι μαθητές/μαθήτριες ευαισθητοποιούνται σε θέματα πολιτισμικής κληρονομιάς, ιστορικής μνήμης, ελευθερίας, δημοκρατίας, κοινωνικής δικαιοσύνης, ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ειρήνης, αλληλεγγύης, ενώ παράλληλα συνδέουν τα λογοτεχνικά έργα με σύγχρονα κοινωνικά και υπαρξιακά ζητήματα, αναγνωρίζοντας τη διαχρονικότητα των προβληματισμών που αυτά αναδεικνύουν.

Τέλος, ως προς τις **κομβικές δεξιότητες**, το μάθημα στοχεύει στη διαμόρφωση κριτικά σκεπτόμενων πολιτών που αναπτύσσουν αναλυτική και δημιουργική σκέψη, εξασκούνται στη συγκριτική ανάγνωση, αντιλαμβάνονται τη γραφή ως δυναμική παρέμβαση στην πραγματικότητα και μαθαίνουν να παράγουν δομημένο, τεκμηριωμένο γραπτό και προφορικό λόγο.

ΣΥΝΟΨΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΛΥΚΕΙΟ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ	
Τα γένη της Λογοτεχνίας	Ποίηση, πεζογραφία, θέατρο
A. Δημοτική Ποίηση	
Εκφραστικά μέσα Αναγνώριση και λειτουργία τους στο ποίημα	Επανάληψη, παρήχηση, παρομοίωση, μεταφορά, προσωποποίηση, υπερβολή, σχήμα κύκλου, ασύνδετο σχήμα. <u>Λειτουργία:</u> (ενδεικτικά) προσφέρουν ρυθμό, ζωντανές εικόνες, έμφαση στο νόημα και συναισθηματική ένταση
Χαρακτηριστικά Δημοτικής Ποίησης	Κανόνας της ισομετρίας Δεκαπεντασύλλαβος στίχος Επαναλήψεις Σχήμα των τριών Σχήμα του αδυνάτου Τυπικά επίθετα (σταθεροί χαρακτηρισμοί προσώπων ή πραγμάτων) Λιτός και ζωντανός λόγος
B. Παραδοσιακή Ποίηση	
Χαρακτηριστικά	Μέτρο, στροφές, ομοιοκαταληξία, λυρικό ύφος, συνάφεια τίτλου και περιεχομένου του ποιήματος
Εκφραστικά μέσα Αναγνώριση και λειτουργία τους στο ποίημα	Επανάληψη, παρήχηση, εικόνες (οπτικές, ακουστικές, οσφρητικές, γευστικές, απτικές), παρομοίωση, μεταφορά, προσωποποίηση, αλληγορία, αντίθεση, ασύνδετο σχήμα, υπερβολή, κοσμητικά επίθετα <u>Λειτουργία:</u> (ενδεικτικά) προσφέρουν ρυθμό/μουσικότητα, δημιουργούν ζωντανές εικόνες, τονίζουν το νόημα και ενισχύουν τη συναισθηματική ένταση.
Το ποιητικό υποκείμενο: η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα	Διάκριση <i>ποιητικού υποκειμένου</i> από τον δημιουργό του ποιήματος, δηλ. τον ποιητή
Γ. Μοντέρνα Ποίηση	
Χαρακτηριστικά	Ελεύθερος στίχος, απουσία μέτρου, απουσία ομοιοκαταληξίας, άνισες στροφές, χαλαρή στίξη,

	χαλάρωση της λογικής και νοηματικής αλληλουχίας, ασάφεια νοημάτων, σύμβολα, διασκελισμός, απλή και καθημερινή γλώσσα, αινιγματικός/αμφίσημος τίτλος σε σχέση με το περιεχόμενο του ποιήματος
Εκφραστικά μέσα Αναγνώριση και λειτουργία τους στο ποίημα	Επανάληψη, παρήχηση, εικόνες (οπτικές, ακουστικές, οσφρητικές, γευστικές, απτικές), παρομοίωση, μεταφορά, προσωποποίηση, αλληγορία, αντίθεση, ασύνδετο σχήμα, υπερβολή, κοσμητικά επίθετα. <u>Λειτουργία:</u> (ενδεικτικά) προσφέρουν ρυθμό/μουσικότητα, δημιουργούν ζωντανές εικόνες, τονίζουν το νόημα και ενισχύουν τη συναισθηματική ένταση.
Το ποιητικό υποκείμενο: η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα	Διάκριση <u>ποιητικού υποκειμένου</u> από τον δημιουργό του ποιήματος, δηλ. τον ποιητή
Ποιητική λέξη – Σύμβολο Σημασία και συμβολιστική λειτουργία της ποιητικής λέξης Συγκινησιακός χαρακτήρας της ποίησης	Η μεταφορική σημασία των λέξεων στα ποιήματα και η λειτουργία τους ως συμβόλων Λειτουργία του ποιητικού συμβόλου ως εμπλουτισμένου γλωσσικού σημείου με μεταφορικές σημασίες Συναισθηματική και νοηματική αλληλουχία λέξεων
Δ. Πεζογραφία	
Βασικές μορφές έντεχνης πεζογραφίας	Διήγημα, μυθιστόρημα, νουβέλα, χρονικό, μαρτυρίες, ημερολόγιο, βιογραφία, (αυτό)βιογραφία, αυτοβιογραφική αφήγηση, παραμύθι, ευθυμογράφημα
Ο αφηγητής: η «φωνή» που αφηγείται	Διάκριση αφηγητή από τον συγγραφέα (Ο αφηγητής ως πλασματικό πρόσωπο/δημιούργημα του συγγραφέα) Τύπος αφηγητή (συμμετοχή στην ιστορία): <u>Ομοδιηγητικός:</u> συμμετέχει στην ιστορία που αφηγείται είτε ως πρωταγωνιστής (<u>αυτοδιηγητικός</u>) είτε ως αυτόπτης μάρτυρας/ δευτερεύων χαρακτήρας. <u>Ετεροδιηγητικός:</u> δεν συμμετέχει καθόλου στην ιστορία (αόρατος παρατηρητής). Πρόσωπο αφήγησης: Πρωτοπρόσωπη αφήγηση (σε α' πρόσωπο) Τριτοπρόσωπη αφήγηση (σε γ' πρόσωπο)
Αφηγηματική δομή Τα δομικά στοιχεία της αφήγησης	Αφηγητής, πρόσωπα (χαρακτήρες, ήρωες) χώρος, χρόνος, ιστορία, επεισόδια, πλοκή (η οργάνωση και η εξέλιξη των γεγονότων)
Αφηγηματικοί τρόποι	Αφήγηση, διάλογος, περιγραφή, μονόλογος, σχόλιο <u>Λειτουργία:</u> συμβάλλουν στην εξέλιξη της δράσης, στην παρουσίαση των προσώπων, στη σκιαγράφηση των χαρακτήρων και στη δημιουργία ατμόσφαιρας.
Αφηγηματικές τεχνικές	Τρόποι απόδοσης του λόγου των προσώπων: ευθύς λόγος, πλάγιος λόγος Τεχνικές σχετικές με τον χρόνο: <u>αναδρομή</u> (επιστροφή της αφήγησης σε γεγονότα που προηγήθηκαν της κύριας δράσης), <u>πρόληψη/προοικονομία</u> (προαναγγελία γεγονότων που θα συμβούν αργότερα), <u>επιτάχυνση</u> (παράλειψη μέρους της ιστορίας ή περιληπτική του απόδοση), <u>επιβράδυνση</u> (καθυστέρηση της εξέλιξης της αφήγησης μέσω εκτενούς περιγραφής ή σχολιασμού), <u>επανάληψη</u>

Εκφραστικά μέσα Αναγνώριση και λειτουργία τους στο κείμενο	Επανάληψη, παρήχηση, εικόνες (οπτικές, ακουστικές, οσφρητικές, γευστικές, απτικές), παρομοίωση, μεταφορά, προσωποποίηση, αλληγορία, αντίθεση, ασύνδετο σχήμα, υπερβολή, κοσμητικά επίθετα. <u>Λειτουργία</u> : (ενδεικτικά) προσφέρουν ρυθμό/μουσικότητα, δημιουργούν ζωντανές εικόνες, τονίζουν το νόημα και ενισχύουν τη συναισθηματική ένταση.
Χιούμορ Τρόποι έκφρασης του χιούμορ στη λογοτεχνία και η λειτουργία τους	Τρόποι έκφρασης του χιούμορ: λογοπαίγνια, διφορούμενα μηνύματα, παρηχήσεις, επαναλήψεις, υπερβολή, ειρωνεία, σάτιρα, απρόσμενες ή ανατρεπτικές καταστάσεις, κωμικοί διάλογοι, άλλα γλωσσικά παιχνίδια <u>Λειτουργία</u> : δημιουργούν το κωμικό αποτέλεσμα, προκαλούν γέλιο ή χαμόγελο, σατιρίζουν πρόσωπα, συμπεριφορές ή κοινωνικές καταστάσεις, ανατρέπουν ή υπονομεύουν τη συμβατική αντίληψη των πραγμάτων, καλλιεργούν τον προβληματισμό μέσα από το χιούμορ.

ΕΝΟΤΗΤΕΣ		Περίοδοι Διδασκαλίας
	Κείμενο 1: Κ. Π. Καβάφης, «Αλεξανδρινοί Βασιλείς» (ΑΝΠ Γ', σελ. 50-51)	4
Δείκτες Επιτυχίας-Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα-Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας- Διδακτέα	
1. Να αναγνωρίζουν στα ποιητικά κείμενα το ποιητικό υποκείμενο (η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα) 2. Να αναγνωρίζουν τα βασικά εκφραστικά μέσα της ποιητικής γλώσσας και να κατανοούν τη λειτουργία τους.	1. α. Διάκριση ποιητικού υποκειμένου από το βιογραφικό πρόσωπο του ποιητή, Κωνσταντίνου Π. Καβάφη β. Εξέταση του τρόπου με τον οποίο το ποιητικό υποκείμενο διαμορφώνει την οπτική γωνία και την ειρωνική στάση απέναντι στο ιστορικό γεγονός. 2. α. Αναγνώριση των βασικών εκφραστικών μέσων του ποιήματος (εικόνες, επαναλήψεις, αντιθέσεις, ειρωνεία) β. Ερμηνεία της λειτουργίας των εκφραστικών μέσων στο ποίημα: • εικόνες: δημιουργούν παραστατικότητα και αναδεικνύουν τη λαμπρότητα και τη θεατρικότητα της δημόσιας τελετής («ντυμένος σε μεταξύ τριανταφυλλί», «ζώνη... σαπφείρων κι αμέθυστων»), • επαναλήψεις: προσδίδουν έμφαση στην απονομή των τίτλων και αναδεικνύουν τον τελετουργικό και σκηνοθετημένο χαρακτήρα της ανακήρυξης («τον είπαν βασιλέα...», «αυτόν τον είπαν...»), • αντιθέσεις: αναδεικνύουν τη σύγκρουση ανάμεσα στη λαμπρότητα του θεάματος και τη ματαιότητα	

	της εξουσίας («λόγια αυτά και θεατρικά» – «τι κούφια λόγια ήσανε αυτές οι βασιλείες»), • ειρωνεία: αποκαλύπτει την αντίθεση ανάμεσα στο φαίνεσθαι και την πραγματικότητα και λειτουργεί ως μέσο κριτικής της ματαιοδοξίας και της πολιτικής σκοπιμότητας. γ. Εξέταση του τρόπου με τον οποίο τα εκφραστικά μέσα συμβάλλουν στη διαμόρφωση της ειρωνικής ατμόσφαιρας, της θεατρικότητας και του διαχρονικού προβληματισμού γύρω από την εξουσία, τη ματαιοδοξία και την πολιτική σκοπιμότητα. 3. α. Αναγνώριση του ποιητικού λεξιλογίου, των γλωσσικών επιλογών και των βασικών συμβολικών στοιχείων του ποιήματος («Βασιλέα των Βασιλέων», «λαμπρή παράταξη», «θέαμα», «λόγια», «θεατρικά», «κούφια λόγια», «βασιλείες») β. Ερμηνεία της λειτουργίας των γλωσσικών επιλογών και των συμβολικών εκφράσεων: • «Βασιλέα των Βασιλέων»: υπερβολική μεγαλοπρέπεια και επίδειξη εξουσίας. • «λαμπρή παράταξη», «θέαμα»: σκηνοθετημένη δημόσια εικόνα και πολιτική επίδειξη. • «λόγια», «θεατρικά», «κούφια λόγια», «βασιλείες»: αποκάλυψη της ματαιότητας, της πολιτικής σκοπιμότητας και της κενότητας της εξουσίας. γ. Εξέταση του τρόπου με τον οποίο το ποιητικό λεξιλόγιο, οι γλωσσικές επιλογές και οι αντιθέσεις διαμορφώνουν: • την ειρωνική ατμόσφαιρα του ποιήματος, • την αντίθεση ανάμεσα στο <i>φαίνεσθαι</i> και στο <i>είναι</i> (την πραγματικότητα), • τον σχολιασμό της ματαιοδοξίας της εξουσίας, της πολιτικής προπαγάνδας και της χειραγώγησης του πλήθους.	
4. Να εντοπίζουν στα κείμενα κώδικες αμφισημίας, όπως η ειρωνεία, και να κατανοούν τον τρόπο με τον οποίο αυτοί ανατρέπουν το έκδηλο νόημα και συμβάλλουν στη διαμόρφωση του νοήματος.	4. α. Αναγνώριση της ειρωνείας ως βασικού κώδικα αμφισημίας στο ποίημα β. Ερμηνεία του τρόπου με τον οποίο η ειρωνεία ανατρέπει το έκδηλο νόημα, αποκαλύπτοντας την αντίθεση ανάμεσα στη μεγαλοπρέπεια της δημόσιας τελετής και στη ματαιότητα των βασιλικών τίτλων. γ. Εξέταση της λειτουργίας της ειρωνείας στη διαμόρφωση του νοήματος του ποιήματος, μέσα από την αντίθεση ανάμεσα στο <i>φαίνεσθαι</i> και στο <i>είναι</i> (στην πραγματικότητα), καθώς και στον σχολιασμό της ματαιοδοξίας της εξουσίας και της πολιτικής σκοπιμότητας/προπαγάνδας	
5. Να αναγνωρίζουν στοιχεία θεατρικότητας στο λογοτεχνικό κείμενο και να κατανοούν τη λειτουργία	5. α. Αναγνώριση των στοιχείων θεατρικότητας στο ποίημα (σκηνικό, πρόσωπα, ενδυματολογικός κώδικας, σκηνική δράση και έμμεσες σκηνικές οδηγίες)	

τους στη διαμόρφωση του νοήματος.	β. Εξέταση του τρόπου με τον οποίο τα στοιχεία θεατρικότητας συμβάλλουν στη σκηνοθεσία της δημόσιας ανακήρυξης των βασιλέων και στη δημιουργία ενός εντυπωσιακού θεάματος. γ. Ερμηνεία της λειτουργίας της θεατρικότητας στην ανάδειξη της ειρωνείας και στον σχολιασμό της ματαιοδοξίας της εξουσίας και της πολιτικής σκοπιμότητας	
6. Να κατανοούν τους τρόπους με τους οποίους το ιστορικό, κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο επιδρά στη ζωή των ανθρώπων και διαμορφώνει την ατομική και συλλογική τους συνείδηση.	6. α. Αναγνώριση των βασικών στοιχείων του ιστορικού, κοινωνικού και πολιτισμικού πλαισίου του ποιήματος (χρόνος, χώρος, ιστορικά πρόσωπα και ιστορικό γεγονός) β. Συσχέτιση του ιστορικού, κοινωνικού και πολιτισμικού πλαισίου με τη στάση των προσώπων και ιδιαίτερα με τη συλλογική στάση των Αλεξανδρινών απέναντι στη δημόσια τελετή γ. Εξέταση του τρόπου με τον οποίο το ιστορικό, κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο συμβάλλει στη διαμόρφωση της συλλογικής συνείδησης, στην ανάδειξη της σχέσης εξουσίας και λαού και στη διαμόρφωση των νοημάτων του ποιήματος.	
7. Να κατανοούν τις διαφορές και τις ομοιότητες του λόγου της Ιστορίας από τον λόγο της Λογοτεχνίας.	7. α. Αναγνώριση των βασικών ιστορικών πληροφοριών που αντλεί ο ποιητής από την ιστορική πηγή (Πλούταρχο). β. Σύγκριση της παρουσίασης του ιστορικού γεγονότος στο ποίημα με την αντίστοιχη παρουσίασή του στην ιστορική πηγή, ως προς την επιλογή, την οργάνωση και την έμφαση των πληροφοριών γ. Εξέταση του τρόπου με τον οποίο ο Καβάφης μεταπλάθει δημιουργικά το ιστορικό γεγονός, ώστε να αναδείξει διαχρονικά νοήματα σχετικά με την εξουσία, τη ματαιοδοξία και τη σχέση ανάμεσα στο <i>φαίνεσθαι</i> και την πραγματικότητα.	
8. Να κατανοούν μέσα από τη λογοτεχνία τους τρόπους με τους οποίους διαμορφώνονται οι σχέσεις των ανθρώπων.	8. α. Αναγνώριση των προσώπων και των σχέσεων εξουσίας που παρουσιάζονται στο ποίημα. β. Συσχέτιση των σχέσεων ανάμεσα στους φορείς της πολιτικής εξουσίας και το πλήθος με το ιστορικό και πολιτικό πλαίσιο της εποχής γ. Εξέταση του τρόπου με τον οποίο οι σχέσεις εξουσίας, η στάση των Αλεξανδρινών και η δημόσια τελετή αναδεικνύουν ζητήματα εξουσίας, πολιτικής νομιμοποίησης, συλλογικής συνείδησης και ανθρώπινης συμπεριφοράς. <u>Εισηγήσεις- Ενδεικτικές δραστηριότητες:</u> 1. Συνανάγνωση του ποιήματος «Αλεξανδρινοί Βασιλείς» με το ποίημα του Κ. Π. Καβάφη «Περιμένοντας τους βαρβάρους», με στόχο τη διερεύνηση της λειτουργίας της ειρωνείας, της θεατρικότητας και της ιστορικής μεταποίησης ως μέσων σχολιασμού της εξουσίας και της πολιτικής πραγματικότητας.	

	- Αξιοποιώντας το απόσπασμα του Πλουτάρχου («Βίος Αντωνίου») και το ποίημα του Καβάφη, οι μαθητές/μαθήτριες εντοπίζουν ομοιότητες και διαφορές στον τρόπο παρουσίασης του ίδιου ιστορικού γεγονότος και συζητούν πώς η λογοτεχνία μεταπλάθει την ιστορία για να αναδείξει ευρύτερα νοήματα. - Οι μαθητές/μαθήτριες δραματοποιούν τη σκηνή της ανακήρυξης των «Αλεξανδρινών Βασιλέων» και στη συνέχεια, συζητούν με ποιον τρόπο τα στοιχεία θεατρικότητας του ποιήματος (σκηνικό, πρόσωπα, ενδυματολογικός κώδικας, σκηνική δράση), συμβάλλουν στη διαμόρφωση της ειρωνείας και του νοήματος του ποιήματος. - Στο πλαίσιο της δημιουργικής γραφής, οι μαθητές/μαθήτριες γράφουν ένα σύντομο ποιητικό ή πεζό κείμενο, αξιοποιώντας ένα σύγχρονο γεγονός ως αφορμή για έμμεσο σχολιασμό της εξουσίας ή της δημόσιας εικόνας, κατά το πρότυπο της καβαφικής ποιητικής. - Σε συνδυασμό με το μάθημα της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, οι μαθητές/μαθήτριες συζητούν ή αναπτύσσουν σε επιχειρηματολογικό κείμενο τις απόψεις τους για τη σχέση ανάμεσα στην εξουσία και την κοινή γνώμη και για τον ρόλο της Παιδείας στη διαμόρφωση πολιτικά ενεργών και κριτικά σκεπτόμενων πολιτών.	
	Η ΓΕΝΙΑ ΤΟΥ '30: ΠΟΙΗΣΗ	
	Κείμενο 2: Γιώργος Σεφέρης, «Ελένη» (ΚΝΕΛ Β', σελ. 209-213 ή ΑΝΠ Γ', σελ. 86-88)	4
Δείκτες Επιτυχίας-Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα-Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας- Διδακτέα	
1. Να εντοπίζουν χαρακτηριστικά των κυριότερων ευρωπαϊκών λογοτεχνικών ρευμάτων του τέλους του 19ου αιώνα και του 20ού αιώνα στη νεοελληνική ποίηση του 20ού αιώνα.	- Αναγνώριση χαρακτηριστικών του συμβολισμού στο ποίημα (σύμβολα, υποβλητική ατμόσφαιρα, μουσικότητα, υπαινικτικός λόγος) - Ερμηνεία της λειτουργίας των συμβόλων («Ελένη», «είδωλο», «νεφέλη», «πουκάμισο αδειανό») στη διαμόρφωση του αντιπολεμικού και ανθρωπιστικού νοήματος - Εξέταση του τρόπου με τον οποίο ο Σεφέρης αξιοποιεί δημιουργικά τον αρχαίο μύθο για να εκφράσει σύγχρονους προβληματισμούς σχετικά με τον πόλεμο, την ιστορία και την ανθρώπινη μοίρα.	

2. Να αναγνωρίζουν στα ποιητικά κείμενα το ποιητικό υποκείμενο (η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα). 3. Να αναγνωρίζουν τα βασικά εκφραστικά μέσα της ποιητικής γλώσσας και να κατανοούν τη λειτουργία τους. 4. Να κατανοούν σημασία του ποιητικού λεξιλογίου και των ποιητικών συμβόλων στη διαμόρφωση του νοήματος και του ύφους.	2. α. Διάκριση του ποιητικού υποκειμένου (Τεύκρος) από το πρόσωπο του ποιητή, Γιώργου Σεφέρη β. Εξέταση του τρόπου με τον οποίο, μέσα από τη φωνή του Τεύκρου, εκφράζονται οι εμπειρίες, οι προβληματισμοί και η αντιπολεμική στάση του Σεφέρη. 3. α. Αναγνώριση των βασικών εκφραστικών μέσων του ποιήματος (εικόνες, μεταφορές, επαναλήψεις, αντιθέσεις, ρητορικά ερωτήματα) β. Ερμηνεία της λειτουργίας τους στη διαμόρφωση του νοήματος, της ατμόσφαιρας και του ύφους του ποιήματος: • εικόνες: δημιουργούν παραστατικότητα και εντείνουν τη συγκινησιακή δύναμη του ποιήματος («στα σαγόνια της θάλασσας, στα σαγόνια της γης»), • μεταφορές: εκφράζουν την πλάνη, τη ματαιότητα του πολέμου και τη διαχρονική ανθρώπινη οδύνη («Σαγόνια της θάλασσας / της γης», «μυλόπετρες», «πουκάμισο αδειανό»), • επαναλήψεις: προσδίδουν έμφαση, λυρισμό και δραματική ένταση («Αηδόνι αηδόνι αηδόνι», «Δεν είν' αλήθεια, δεν είν' αλήθεια»), • αντιθέσεις: αναδεικνύουν τη σύγκρουση ανάμεσα στην αλήθεια και την ψευδαίσθηση, στη ζωή και στον θάνατο, • ρητορικά ερωτήματα: εκφράζουν τον υπαρξιακό προβληματισμό και την αμφισβήτηση απέναντι στον πόλεμο και στην ανθρώπινη μοίρα («Τι είν' θεός; τι μη θεός; και τι τ' ανάμεσό τους;») 4. α. Αναγνώριση του ποιητικού λεξιλογίου, των γλωσσικών επιλογών και των βασικών ποιητικών συμβόλων του ποιήματος («Ελένη», «είδωλο», «νεφέλη», «πουκάμισο αδειανό», «αηδόνι», «Σαλαμίνα», «Κύπρος»). β. Ερμηνεία της συμβολικής λειτουργίας των ποιητικών λέξεων και των συμβόλων: • «Ελένη», «είδωλο», «νεφέλη»: η ψευδαίσθηση, η πλάνη, η απατηλή εικόνα που γίνεται αιτία πολέμου. • «πουκάμισο αδειανό»: η ματαιότητα του πολέμου και των ανθρώπινων θυσιών για ανύπαρκτες ή ψευδείς αιτίες. • «αηδόνι»: η μνήμη, η ποίηση, ο θρήνος και η διαχρονική ανθρώπινη οδύνη. • «Σαλαμίνα», «Κύπρος»: η ιστορική μνήμη, η συνέχεια του ελληνισμού, η προσφυγιά και η αναζήτηση της πατρίδας. γ. Εξέταση του τρόπου με τον οποίο το ποιητικό λεξιλόγιο, οι γλωσσικές επιλογές και τα ποιητικά σύμβολα διαμορφώνουν: • τον αντιπολεμικό χαρακτήρα του ποιήματος,	
--	--	--

5. Να αναγνωρίζουν στοιχεία θεατρικότητας στο λογοτεχνικό κείμενο και να κατανοούν τη λειτουργία τους στη διαμόρφωση του νοήματος. 6. Να κατανοούν τους τρόπους με τους οποίους το ιστορικό, κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο επιδρά στη ζωή των ανθρώπων και διαμορφώνει την ατομική και συλλογική τους συνείδησή. 7. Να κατανοούν τις διαφορές και τις ομοιότητες του λόγου της Ιστορίας από τον λόγο της Λογοτεχνίας.	• τον προβληματισμό γύρω από την αλήθεια και την ψευδαίσθηση, • τη σύνδεση του αρχαίου μύθου με τη σύγχρονη ιστορική πραγματικότητα, • τη συγκινησιακή ένταση, τον λυρισμό και το ύφος του ποιήματος 5. α. Αναγνώριση των στοιχείων θεατρικότητας του ποιήματος (ο δραματικός μονόλογος του Τεύκρου, δραματικό πρόσωπο, σκηνικό πλαίσιο, δραματική περίσταση και διακειμενική σύνδεση με την τραγωδία <i>Ελένη</i> του Ευριπίδη) β. Συσχέτιση των στοιχείων θεατρικότητας με την αξιοποίηση του αρχαίου μύθου και της τραγωδίας, καθώς και με τη δραματική απόδοση των εμπειριών του πολέμου, της μνήμης, της εξορίας και της ανθρώπινης οδύνης γ. Εξέταση του τρόπου με τον οποίο η θεατρικότητα συμβάλλει στη δραματοποίηση του ποιητικού λόγου, στη σύνδεση του αρχαίου μύθου με τη σύγχρονη ιστορική πραγματικότητα και στην ανάδειξη του αντιπολεμικού προβληματισμού, της αναζήτησης της αλήθειας και της ματαιότητας του πολέμου. 6. α. Αναγνώριση των βασικών στοιχείων του ιστορικού, κοινωνικού και πολιτισμικού πλαισίου του ποιήματος (ο μύθος της Ελένης και του Τεύκρου, η αρχαία ελληνική παράδοση, η Κύπρος, η Μικρασιατική Καταστροφή, ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, και η ιστορική συγκυρία του Κυπριακού ζητήματος) β. Συσχέτιση του ιστορικού, κοινωνικού και πολιτισμικού πλαισίου με τις εμπειρίες, τις στάσεις, τα συναισθήματα και τους προβληματισμούς του Τεύκρου και του ποιητικού υποκειμένου, όπως αναδεικνύονται μέσα από τον μύθο και τη σύγχρονη ιστορική πραγματικότητα. γ. Εξέταση του τρόπου με τον οποίο το ιστορικό, κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο συμβάλλει στη διαμόρφωση της ατομικής και συλλογικής συνείδησης, αναδεικνύοντας τη διαχρονική ματαιότητα του πολέμου, την ανθρώπινη ευθύνη απέναντι στην ιστορία και την αναζήτηση της αλήθειας. 7. α. Αναγνώριση των βασικών ιστορικών και μυθολογικών στοιχείων που αξιοποιεί ο ποιητής από την τραγωδία <i>Ελένη</i> του Ευριπίδη και την αρχαία ελληνική παράδοση. β. Σύγκριση της παρουσίασης του μύθου της Ελένης και του Τεύκρου στο ποίημα με τις αντίστοιχες αρχαίες πηγές, ως προς την επιλογή, την οργάνωση και την ερμηνεία των γεγονότων γ. Εξέταση του τρόπου με τον οποίο ο Σεφέρης μεταπλάθει δημιουργικά τον αρχαίο μύθο και την ιστορική παράδοση, ώστε να εκφράσει σύγχρονους	
--	--	--

8. Να ευαισθητοποιούνται απέναντι στην πολιτισμική τους κληρονομιά και στα στοιχεία που συνθέτουν την εθνική τους ταυτότητα.	προβληματισμούς σχετικά με τον πόλεμο, την ιστορική μνήμη, την ανθρώπινη ευθύνη, την αλήθεια και την ψευδαίσθηση. 8. α. Αναγνώριση των πολιτισμικών στοιχείων του ποιήματος που συνδέονται με την αρχαία ελληνική γραμματεία, τη μυθολογία, την τραγωδία του Ευριπίδη και την ιστορική παράδοση της Κύπρου. β. Συσχέτιση του μύθου του Τεύκρου, της Σαλαμίνας της Κύπρου και της ευριπίδειας <i>Ελένης</i> με τη διαχρονική συνέχεια του ελληνικού πολιτισμού και της πολιτισμικής κληρονομιάς. γ. Εξέταση του τρόπου με τον οποίο η αξιοποίηση του αρχαίου μύθου, της κυπριακής ιστορίας και της ελληνικής πολιτισμικής παράδοσης συμβάλλει στη διαμόρφωση της ιστορικής μνήμης, της πολιτισμικής ταυτότητας και του ανθρωπιστικού μηνύματος του ποιήματος. <u>Εισηγήσεις- Ενδεικτικές δραστηριότητες:</u> 1. Αξιοποιώντας το ποίημα, οι μαθητές/μαθήτριες συμμετέχουν σε οργανωμένη συζήτηση ή αγώνα επιχειρηματολογίας με θέμα: «Γίνονται οι πόλεμοι για πραγματικές αιτίες ή για "είδωλα" και ψευδαισθήσεις;», τεκμηριώνοντας τις απόψεις τους με αναφορές στο ποίημα και σε σύγχρονα ιστορικά παραδείγματα. 2. Σε συνδυασμό με το μάθημα της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, οι μαθητές/μαθήτριες συντάσσουν επιχειρηματολογικό κείμενο με θέμα τη διαχρονική επίδραση του πολέμου στον άνθρωπο, διερευνώντας πώς ο πόλεμος επηρεάζει τη ζωή, την ψυχολογία, τις ανθρώπινες σχέσεις και τη συλλογική μνήμη. 3. Αξιοποιώντας αποσπάσματα από την <i>Ελένη</i> του Ευριπίδη και το ποίημα του Σεφέρη, οι μαθητές/μαθήτριες εντοπίζουν τα στοιχεία που διατηρεί και εκείνα που μεταπλάθει ο ποιητής και συζητούν πώς και γιατί ο αρχαίος μύθος αποκτά σύγχρονη σημασία. 4. Στο πλαίσιο της δημιουργικής γραφής, οι μαθητές/μαθήτριες γράφουν έναν σύντομο δραματικό μονόλογο ή ένα ποιητικό κείμενο, στο οποίο ένα σύγχρονο πρόσωπο εκφράζει προβληματισμούς για τον πόλεμο, την αλήθεια ή την ανθρώπινη ευθύνη, αξιοποιώντας συμβολικές εικόνες κατά το πρότυπο της ποιητικής του Σεφέρη.	
---	--	--

	Κείμενο 3: Οδυσσέας Ελύτης, «Άξιον εστί, Τα Πάθη», «Άσμα ι΄» (ΑΝΠ Γ΄, σελ. 140- 141)	4
Δείκτες Επιτυχίας-Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα-Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας- Διδακτέα	
1. Να προσδιορίζουν τα κύρια γνωρίσματα των σταθμών της νεοελληνικής λογοτεχνίας του 20ού αιώνα. 2. Να αναγνωρίζουν στα ποιητικά κείμενα το ποιητικό υποκείμενο (η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα). 3. Να κατανοούν τη σημασία του ποιητικού λεξιλογίου και των ποιητικών συμβόλων στη διαμόρφωση του νοήματος και του ύφους.	1. α. Αναγνώριση βασικών γνωρισμάτων της ποίησης της Γενιάς του '30 στο ποίημα (μοντέρνα ποιητική γραφή, συμβολισμός, υπερρεαλιστικές επιδράσεις, διακειμενικές αναφορές, δημιουργική σύνθεση της ελληνικής παράδοσης με τη νεωτερική ποιητική έκφραση) β. Συσχέτιση των χαρακτηριστικών αυτών με τη σύνθεση του <i>Άξιον Εστί</i> και την ποιητική του Οδυσσέα Ελύτη γ. Εξέταση του τρόπου με τον οποίο ο Ελύτης συνδυάζει το προσωπικό και το συλλογικό βίωμα, την ιστορία, την ορθόδοξη παράδοση και την ελληνική φύση, διαμορφώνοντας μια σύγχρονη ποιητική έκφραση. 2. α. Διάκριση του ποιητικού υποκειμένου από το βιογραφικό πρόσωπο του ποιητή, Οδυσσέα Ελύτη β. Εξέταση του τρόπου με τον οποίο το ποιητικό υποκείμενο εκφράζει συλλογικές εμπειρίες, βιώματα και αξίες του ελληνικού λαού μέσα από προσωπική εξομολόγηση. 3. α. Αναγνώριση του ποιητικού λεξιλογίου, των γλωσσικών επιλογών και των βασικών ποιητικών συμβόλων του ποιήματος («αίματα», «πέλαγος», «Μακρινή Μητέρα», «Ρόδο μου Αμάραντο», «πέτρα», «φως», «πατρίδα», «νοτιά») β. Ερμηνεία της συμβολικής λειτουργίας των ποιητικών λέξεων και συμβόλων: • «αίματα»: οι θυσίες και οι αγώνες του ελληνικού λαού, • «πέλαγος»: η ελληνική μοίρα, η δοκιμασία και η ελευθερία, • «Μακρινή Μητέρα»: η πατρίδα, η Παναγία ή η ιδεατή μητρική προστασία, • «Ρόδο μου Αμάραντο»: η αθανασία, η ιδανική αγάπη, η πνευματική ομορφιά και η αιώνια ζωή, • «πέτρα»: οι δυσκολίες, η αντοχή και η ελληνική γη, • «φως»: η ελπίδα, η δικαιοσύνη και η πνευματική λύτρωση γ. Εξέταση του τρόπου με τον οποίο το ποιητικό λεξιλόγιο και τα σύμβολα διαμορφώνουν τον λυρισμό, τη συγκινησιακή ένταση, το ανθρωπιστικό μήνυμα και την αισιοδοξία του ποιήματος.	

4. Να αναγνωρίζουν τα βασικά εκφραστικά μέσα της ποιητικής γλώσσας και να κατανοούν τη λειτουργία τους.	4. α. Αναγνώριση των βασικών εκφραστικών μέσων του ποιήματος (μεταφορές, εικόνες, επαναλήψεις, αντιθέσεις, επωδός) β. Ερμηνεία της λειτουργίας των εκφραστικών μέσων: • εικόνες: δημιουργούν έντονη παραστατικότητα και λυρική ατμόσφαιρα, • μεταφορές: αποδίδουν την πορεία του ανθρώπου από τη δοκιμασία στη λύτρωση («μες στις πέτρες άνθισα»), • επαναλήψεις («Μακρινή Μητέρα / Ρόδο μου Αμάραντο»): προσδίδουν μουσικότητα, ρυθμό και λειτουργούν ως ποιητικό και συναισθηματικό μοτίβο, • αντιθέσεις («αίμα - φως», «πέτρα - άνθισα»): αναδεικνύουν τη μεταμόρφωση του πόνου σε δημιουργία, • επωδός («Μακρινή Μητέρα / Ρόδο μου Αμάραντο»): λειτουργεί ως λυρικό και μουσικό μοτίβο, προσδίδει ενότητα στη σύνθεση και ενισχύει τη συγκινησιακή ένταση. γ. Εξέταση του τρόπου με τον οποίο τα εκφραστικά μέσα συμβάλλουν στη διαμόρφωση του λυρισμού, της αισθητικής του ποιήματος και του μηνύματος της ελπίδας και της αναγέννησης.	
5. Να κατανοούν τους τρόπους με τους οποίους το ιστορικό, κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο επιδρά στη ζωή των ανθρώπων και διαμορφώνει την ατομική και συλλογική τους συνείδηση.	5. α. Αναγνώριση των βασικών στοιχείων του ιστορικού, κοινωνικού και πολιτισμικού πλαισίου του ποιήματος (Κατοχή, Εθνική Αντίσταση, Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, ελληνική ιστορία, ορθόδοξη παράδοση) β. Συσχέτιση του ιστορικού και πολιτισμικού πλαισίου με τα βιώματα, τις δοκιμασίες, την αντίσταση και την ελπίδα που εκφράζει το ποιητικό υποκείμενο. γ. Εξέταση του τρόπου με τον οποίο το ιστορικό και πολιτισμικό πλαίσιο συμβάλλει στη διαμόρφωση της συλλογικής μνήμης, της εθνικής συνείδησης και των ανθρωπιστικών αξιών του ποιήματος.	
6. Να ευαισθητοποιούνται απέναντι σε κοινωνικά, οικονομικά, πολιτικά κ.ά. προβλήματα, παλαιότερα και σύγχρονα.	6. α. Αναγνώριση των κοινωνικών και ιστορικών προβλημάτων που προβάλλονται στο ποίημα (πόλεμος, βία, καταπίεση, ανθρώπινος πόνος). β. Συσχέτιση των προβλημάτων αυτών με τη σχέση του ανθρώπου με την κοινωνία, την ιστορία και την ελευθερία γ. Εξέταση του τρόπου με τον οποίο το ποίημα προβάλλει τη δύναμη της αντίστασης, της αξιοπρέπειας, της ελπίδας και της συλλογικής ευθύνης απέναντι στην ιστορία.	
7. Να αναπτύσσουν την ικανότητα προσδιορισμού, κατανόησης, έκφρασης, δημιουργίας και ερμηνείας των εννοιών, των	7. α. Αναγνώριση των βασικών θεμάτων, μοτίβων και συμβόλων του ποιήματος β. Ερμηνεία του τρόπου με τον οποίο ο ποιητής μεταπλάθει τα προσωπικά και συλλογικά βιώματα σε	

αισθημάτων, των περιστατικών των απόψεων και των τρόπων με τους οποίους η λογοτεχνία επεξεργάζεται και ανασυγκροτεί την πραγματικότητα.	ποιητική εμπειρία, συνδέοντας την ιστορία με τον μύθο, την πίστη και την ελληνική φύση. γ. Ανάλυση του τρόπου με τον οποίο η ποιητική σύνθεση ανασυγκροτεί την ιστορική πραγματικότητα και αναδεικνύει διαχρονικές αξίες, όπως η ελευθερία, η αγάπη, η θυσία, η ελπίδα και η ανθρωπινή αξιοπρέπεια. Εισηγήσεις - Ενδεικτικές δραστηριότητες: 1. Ακρόαση του μελοποιημένου ποιήματος από το <i>Άξιον Εστί</i> (Μουσική: Μίκης Θεοδωράκης, Ερμηνεία: Γρηγόρης Μπιθικώτσης) και συζήτηση για τον τρόπο με τον οποίο η μελοποίηση αναδεικνύει τον ρυθμό, τη συγκινησιακή ένταση και το νόημα του ποιήματος. 2. Οι μαθητές/μαθήτριες συγκρίνουν την ανάγνωση του ποιήματος με την ακρόαση της μελοποιημένης εκδοχής και συζητούν πώς η μουσική επηρεάζει την πρόσληψη των συμβόλων, της ατμόσφαιρας και του συναισθηματικού φορτίου του ποιήματος. 3. Στο πλαίσιο της δημιουργικής γραφής, οι μαθητές/μαθήτριες γράφουν ένα σύντομο ποιητικό κείμενο, αξιοποιώντας συμβολικές εικόνες και μοτίβα της φύσης, κατά το πρότυπο της ποιητικής του Οδυσσέα Ελύτη. 4. Οι μαθητές/μαθήτριες δημιουργούν έναν εννοιολογικό χάρτη με κεντρικά σύμβολα του ποιήματος («φως», «πέτρα», «πέλαγος», «Ρόδο μου Αμάραντο», «Μακρινή Μητέρα», «αίματα») και παρουσιάζουν τις μεταξύ τους σχέσεις, εξηγώντας πώς συμβάλλουν στη διαμόρφωση του ανθρωπιστικού και αισιόδοξου μηνύματος του ποιήματος.	
	Κείμενο 4: Γιάννης Ρίτσος, «Αποχαιρετισμός» (απόσπασμα: «Όλο ετοιμάζομαι να φύγω ... Γεια σας») (ΑΝΠ Γ', σελ. 205- 207)	4
Δείκτες Επιτυχίας- Προσδοκώμενα Μαθησιακά- Αποτελέσματα- Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας- Διδακτέα	
1. Να αναγνωρίζουν στα ποιητικά κείμενα το ποιητικό υποκείμενο (η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα). 2. Να αναγνωρίζουν τα βασικά εκφραστικά μέσα	1. α. Διάκριση του ποιητικού υποκειμένου από το βιογραφικό πρόσωπο του ποιητή, Γιάννη Ρίτσου β. Εξέταση του τρόπου με τον οποίο το ποιητικό υποκείμενο εκφράζει, μέσα από τον δραματικό μονόλογο του Γρηγόρη Αυξεντίου, προσωπικά βιώματα που αποκτούν συλλογική και διαχρονική διάσταση. 2. α. Αναγνώριση των βασικών εκφραστικών μέσων του ποιήματος (εικόνες, μεταφορές, επαναλήψεις, αντιθέσεις)	

της ποιητικής γλώσσας και να κατανοούν τη λειτουργία τους.	β. Ερμηνεία της λειτουργίας των εκφραστικών μέσων: • εικόνες: δημιουργούν έντονη παραστατικότητα και συγκινησιακή φόρτιση, • μεταφορές («φεγγάρι ολόδροσο», «δροσίζει το καμένο στήθος»): αναδεικνύουν τη θυσία, την ελευθερία, την πνευματική ανάταση και την αθανασία του αγωνιστή, • επαναλήψεις («Καλή λευτεριά», «Κ' έλεγα»): προσδίδουν έμφαση, ρυθμό και αναδεικνύουν τη σταδιακή διαμόρφωση της σκέψης του ήρωα, • αντιθέσεις (σκλαβιά – λευτεριά, θάνατος – αθανασία): προβάλλουν τη νίκη των ιδανικών απέναντι στον θάνατο, γ. Εξέταση του τρόπου με τον οποίο τα εκφραστικά μέσα συμβάλλουν στη διαμόρφωση του λυρικού ύφους, της συγκινησιακής έντασης και του ανθρωπιστικού μηνύματος του ποιήματος.	
3. Να κατανοούν τη σημασία του ποιητικού λεξιλογίου και να αντιλαμβάνονται τον συγκινησιακό χαρακτήρα της ποίησης.	3. α. Αναγνώριση του ποιητικού λεξιλογίου, των γλωσσικών επιλογών και των βασικών ποιητικών συμβόλων του ποιήματος («λευτεριά», «φεγγάρι», «ήλιος», «χρυσό κωνσταντίνάτο», «σπηλιά», «βουνό», «κόσμος», «καρδιά», «κόρφος»). β. Ερμηνεία της συμβολικής λειτουργίας των ποιητικών λέξεων και συμβόλων: • «λευτεριά»: η εθνική και η οικουμενική ελευθερία, • «φεγγάρι» και «ήλιος»: η ελπίδα, η πνευματική ολοκλήρωση και η αιώνια ζωή, • «χρυσό κωνσταντίνάτο»: η τιμή, η θυσία και η αθανασία του αγωνιστή, • «βουνό» και «σπηλιά»: ο αγώνας, η αντίσταση και ο τόπος της θυσίας, • «κόσμος»: η οικουμενική διάσταση της ανθρωπίνης ελευθερίας. • «καρδιά», «κόρφος»: επανέρχεται πολλές φορές και λειτουργεί ως σύμβολο της ανθρωπίνης ευαισθησίας και της συλλογικής συνείδησης. γ. Εξέταση του τρόπου με τον οποίο το ποιητικό λεξιλόγιο και τα σύμβολα διαμορφώνουν τον λυρισμό, την αισιοδοξία, τη συγκινησιακή ένταση και το ανθρωπιστικό μήνυμα του ποιήματος.	
4. Να διακρίνουν τη συλλογικότητα στην ποίηση «του εμείς» και την ατομικότητα στην ποίηση «του εγώ».	4. α. Αναγνώριση στοιχείων της ποίησης του «εγώ» και της ποίησης του «εμείς» στο ποίημα β. Συσχέτιση της προσωπικής φωνής του ποιητικού υποκειμένου με τη συλλογική εμπειρία του αγώνα για την ελευθερία γ. Ανάλυση του τρόπου με τον οποίο το ατομικό βίωμα μετασχηματίζεται σε συλλογικό όραμα, εκφράζοντας κοινές αξίες, ιδανικά και οικουμενικούς προβληματισμούς.	

5. Να αναγνωρίζουν στοιχεία θεατρικότητας στο λογοτεχνικό κείμενο.	5. α. Αναγνώριση των στοιχείων θεατρικότητας του ποιήματος (δραματικός μονόλογος, δραματικό πρόσωπο, σκηνικό πλαίσιο, δραματική περίσταση, διάλογοι και έμμεσες σκηνικές οδηγίες) β. Συσχέτιση των στοιχείων θεατρικότητας με την κορύφωση της δράσης, την εσωτερική πορεία του ήρωα και την απόδοση της ψυχικής του κατάστασης γ. Εξέταση του τρόπου με τον οποίο η θεατρικότητα ενισχύει τη συγκινησιακή ένταση και αναδεικνύει τη θυσία, την ελευθερία και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.	
6. Να κατανοούν τους τρόπους με τους οποίους το ιστορικό, κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο επιδρά στη ζωή των ανθρώπων και διαμορφώνει την ατομική και συλλογική τους συνείδηση.	6. α. Αναγνώριση των βασικών στοιχείων του ιστορικού, κοινωνικού και πολιτισμικού πλαισίου του ποιήματος (Αγώνας της ΕΟΚΑ 1955-1959, Γρηγόρης Αυξεντίου, αποικιοκρατία, κυπριακή κοινωνία) β. Συσχέτιση του ιστορικού, κοινωνικού και πολιτισμικού πλαισίου με τις επιλογές, τις αξίες και τη στάση του ποιητικού υποκειμένου γ. Ανάλυση του τρόπου με τον οποίο το ιστορικό, κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο συμβάλλει στη διαμόρφωση της συλλογικής μνήμης, της εθνικής συνείδησης και των ανθρωπιστικών αξιών του ποιήματος.	
7. Να ευαισθητοποιούνται απέναντι στην πολιτισμική τους κληρονομιά και στα στοιχεία που συνθέτουν την εθνική τους ταυτότητα.	7. α. Αναγνώριση των πολιτισμικών στοιχείων του ποιήματος που συνδέονται με την ιστορία, τις παραδόσεις, τις αξίες και την πολιτισμική κληρονομιά της Κύπρου. β. Συσχέτιση της μορφής του Γρηγόρη Αυξεντίου και αγώνα της ΕΟΚΑ με τη διαμόρφωση της ιστορικής μνήμης, της πολιτισμικής κληρονομιάς και της εθνικής ταυτότητας γ. Ερμηνεία του τρόπου με τον οποίο το ποίημα συμβάλλει στον σεβασμό της πολιτισμικής κληρονομιάς, στη διατήρηση της ιστορικής μνήμης και στην ανάδειξη των διαχρονικών αξιών που συγκροτούν την εθνική ταυτότητα.	
8. Να αναπτύσσουν συνείδηση ενεργού δημοκρατικού πολίτη.	8. α. Αναγνώριση των θεμελιωδών αξιών και δικαιωμάτων που προβάλλονται στο ποίημα (ελευθερία, δημοκρατία, αξιοπρέπεια, αυτοθυσία, ειρήνη, αλληλεγγύη, δικαιοσύνη). β. Συσχέτιση των αξιών αυτών με τη στάση, τις επιλογές και τη θυσία του ποιητικού υποκειμένου, προβάλλοντας την ευθύνη απέναντι στον άνθρωπο και το κοινωνικό σύνολο (ατομική ελευθερία→ εθνική ελευθερία→ οικουμενική ελευθερία) γ. Ερμηνεία του τρόπου με τον οποίο το ποίημα αναδεικνύει τη διαχρονική σημασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των οικουμενικών αξιών, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση κοινωνικά υπεύθυνης στάσης και ενεργού δημοκρατικής συνείδησης.	

	<u>Εισηγήσεις- Ενδεικτικές δραστηριότητες:</u> 1. Ανάγνωση του αποσπάσματος και ακρόαση του ποιήματος από τον ίδιο τον Γιάννη Ρίτσο. Στη συνέχεια, οι μαθητές/μαθήτριες συγκρίνουν το δημοσίευμα του αθηναϊκού Τύπου (5 Μαρτίου 1957) για τον θάνατο του Γρηγόρη Αυξεντίου με το ποίημα και συζητούν με ποιον τρόπο ο ποιητικός λόγος μετασχηματίζει το ιστορικό γεγονός, αναδεικνύοντας τον άνθρωπο, τη θυσία και τις διαχρονικές αξίες της ελευθερίας. 2. Συνανάγνωση του «Αποχαιρετισμού» με τα ποιήματα του Οδυσσέα Ελύτη «Ο Ύπνος των Γενναίων» και του Τεύκρου Ανθία «Ολοκαύτωμα στον Όλυμπο», με στόχο τη σύγκριση του τρόπου με τον οποίο οι τρεις ποιητές προσεγγίζουν τη θυσία, την ελευθερία, τη μνήμη και τη μορφή του αγωνιστή. 3. Στο πλαίσιο της δημιουργικής γραφής, οι μαθητές/μαθήτριες γράφουν έναν σύντομο δραματικό μονόλογο ή ένα ποιητικό κείμενο, εμπνευσμένο από ένα σύγχρονο πρόσωπο που αγωνίζεται για μια αξία ή ένα ιδανικό, αξιοποιώντας στοιχεία της ποιητικής γραφής του Γιάννη Ρίτσου. 4. Οι μαθητές/μαθήτριες δημιουργούν έναν εννοιολογικό χάρτη με βασικές έννοιες του ποιήματος («λευτεριά», «θυσία», «φεγγάρι», «ήλιος», «κόσμος», «αγάπη», «χρυσό κωνστανινάτο») και παρουσιάζουν τον τρόπο με τον οποίο αυτές συνδέονται μεταξύ τους και συμβάλλουν στη διαμόρφωση του ανθρωπιστικού και αγωνιστικού μηνύματος του ποιήματος.	
	ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ	
	Κείμενο 5: Γιώργος Ιωάννου, «†13-12-43» (ΚΝΕΛ Γ', σελ. 275 - 277)	4
Δείκτες Επιτυχίας- Προσδοκώμενα Μαθησιακά- Αποτελέσματα- Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας-Διδακτέα	
1. Να αναγνωρίζουν τα βασικά στοιχεία του αφηγηματικού λόγου και να κατανοούν τη συμβολή τους στη διαμόρφωση του νοήματος του κειμένου. 2. Να αναγνωρίζουν τη συμμετοχή ή μη του αφηγητή στην ιστορία και το ρηματικό πρόσωπο στο	1. α. Αναγνώριση των βασικών δομικών στοιχείων της αφήγησης (αφηγητής, πρόσωπα, χώρος, χρόνος, επεισόδια, πλοκή) β. Εξέταση της οργάνωσης των επεισοδίων και της πλοκής και της συμβολής τους στη σταδιακή κορύφωση του αφηγήματος 2. α. Αναγνώριση του ομοδιηγητικού αφηγητή και της πρωτοπρόσωπης αφήγησης	

οποίο γίνεται η αφήγηση, καθώς και τη λειτουργία τους. 3. Να αναγνωρίζουν τους αφηγηματικούς τρόπους σε ένα αφηγηματικό κείμενο και να ερμηνεύουν τη λειτουργία τους. 4. Να αναγνωρίζουν τις βασικές αφηγηματικές τεχνικές που σχετίζονται με τον χρόνο και να κατανοούν τη λειτουργία τους. 5. Να κατανοούν τους τρόπους με τους οποίους τα ιστορικά γεγονότα επιδρούν στη ζωή των ανθρώπων, διαμορφώνοντας την ατομική και συλλογική συνείδησή τους. 6. Να κατανοούν τους τρόπους με τους οποίους η λογοτεχνία αναδεικνύει κοινωνικά, ιστορικά και πολιτικά προβλήματα και να ερμηνεύουν τη σημασία τους για τη διαμόρφωση της ιστορικής μνήμης και της ανθρωπιστικής συνείδησης.	β. Συσχέτιση της επιλογής του αφηγητή με τον βιωματικό χαρακτήρα του κειμένου, την εξομολογητική διάθεση και την αξιοπιστία της μαρτυρίας γ. Ανάλυση του τρόπου με τον οποίο η πρωτοπρόσωπη αφήγηση ενισχύει την αμεσότητα, τη συγκινησιακή φόρτιση και τη συμμετοχή του αναγνώστη. 3. α. Αναγνώριση των αφηγηματικών τρόπων (αφήγηση, περιγραφή, σχόλιο, διάλογος) β. Ερμηνεία της λειτουργίας τους: • αφήγηση: προωθεί την εξέλιξη των γεγονότων, • περιγραφή: αποδίδει με παραστατικότητα τον χώρο του μαρτυρίου και δημιουργεί έντονη οπτική και συναισθηματική εικόνα, • σχόλιο: αποκαλύπτει τις σκέψεις, τις αξίες και την ηθική στάση του αφηγητή, • διάλογος: αποδίδει αυθεντικότητα και αναδεικνύει διαφορετικές στάσεις απέναντι στην ιστορική μνήμη. 4. α. Αναγνώριση του χρόνου της ιστορίας και του χρόνου της αφήγησης β. Αναγνώριση αφηγηματικών τεχνικών που σχετίζονται με τον χρόνο (αναδρομή, επιβράδυνση, επιτάχυνση). γ. Εξέταση του τρόπου με τον οποίο οι χρονικές μεταβάσεις και η επιβράδυνση της αφήγησης ενισχύουν τη βιωματικότητα, τη μνήμη και τη συγκινησιακή ένταση. 5. α. Αναγνώριση των βασικών στοιχείων του ιστορικού, κοινωνικού και πολιτισμικού πλαισίου του κειμένου (Γερμανική Κατοχή της Ελλάδας, Ολοκαύτωμα των Καλαβρύτων, συλλογική μνήμη, μεταπολεμική Ελλάδα) β. Συσχέτιση του ιστορικού πλαισίου με τις εμπειρίες, τις στάσεις και τα συναισθήματα των προσώπων γ. Ανάλυση του τρόπου με τον οποίο το ιστορικό πλαίσιο συμβάλλει στη διαμόρφωση της ιστορικής μνήμης, της συλλογικής συνείδησης και του ανθρωπιστικού μηνύματος του κειμένου. 6. α. Αναγνώριση των κοινωνικών και ιστορικών προβλημάτων που προβάλλονται στο κείμενο (πόλεμος, κατοχή, ναζιστικές θηριωδίες / εγκλήματα πολέμου, συλλογική μνήμη, λήθη, ιστορική ευθύνη). β. Συσχέτιση των προβλημάτων αυτών με τη στάση των προσώπων απέναντι στην ιστορία, τη μνήμη και τον ανθρωπινό πόνο γ. Εξέταση του τρόπου με τον οποίο το κείμενο καλλιεργεί τον σεβασμό προς την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, την ιστορική μνήμη και την απόρριψη κάθε μορφής βίας και φανατισμού.	
--	---	--

	<u>Εισηγήσεις- Ενδεικτικές δραστηριότητες:</u> 1. Αξιοποίηση ιστορικού ντοκιμαντέρ ή αρχειακού υλικού για το Ολοκαύτωμα των Καλαβρύτων. Στη συνέχεια, οι μαθητές/μαθήτριες συγκρίνουν τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζεται το ιστορικό γεγονός στο ντοκιμαντέρ και στο διήγημα, διερευνώντας πώς ο λογοτεχνικός λόγος μετασχηματίζει την ιστορική πραγματικότητα και αναδεικνύει τη βιωματική διάσταση της μνήμης. 2. Οι μαθητές/μαθήτριες συγκρίνουν το διήγημα με μαρτυρίες επιζώντων ή φωτογραφικό υλικό από τα Καλάβρυτα και συζητούν τις δυνατότητες και τα όρια της λογοτεχνίας και της ιστορίας στην απόδοση των τραυματικών γεγονότων και της συλλογικής μνήμης. 3. Με αφορμή τη στάση των επισκεπτών στο διήγημα, οι μαθητές/μαθήτριες συζητούν ζητήματα ιστορικής μνήμης, σεβασμού στους τόπους μαρτυρίου και ευθύνης των σύγχρονων πολιτών απέναντι στο παρελθόν, αξιοποιώντας παραδείγματα από τη σύγχρονη πραγματικότητα. 4. Στο πλαίσιο της δημιουργικής γραφής, οι μαθητές/μαθήτριες γράφουν μια σύντομη σελίδα ημερολογίου ή επιστολή από την οπτική ενός από τα πρόσωπα του διηγήματος (του αφηγητή, της αδελφής, του αδελφού ή ενός νέου επισκέπτη), αποδίδοντας τα συναισθήματα και τους προβληματισμούς που γεννά η συνάντηση με έναν τόπο ιστορικής μνήμης.	
	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ ΚΑΙ ΑΝΑΘΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	
	Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος, «Αστροφεγγιά»	4
	Η διδασκαλία του Λογοτεχνικού Βιβλίου αρχίζει από το Α΄ τετράμηνο με την απαραίτητη εισαγωγή και την ανάθεση εργασιών. Τέσσερις επιπλέον περίοδοι για τη διδασκαλία του Λογοτεχνικού Βιβλίου κατανέμονται στο Β΄ τετράμηνο. Για τους δείκτες επιτυχίας και επάρκειας, βλ. Βιβλίο Εκπαιδευτικού, https://sch.cy/sch/371/astrofengia_odigos_ekpa_ideftikou.pdf	
	ΠΥΡΗΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ	20
	ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ (projects) για το Α΄ τετράμηνο	3
	ΕΠΑΝΑΛΗΨΕΙΣ / ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	3

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	
ΓΡΑΠΤΗ	ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ/ΣΥΝΤΡΕΧΟΥΣΑ/ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ
Ένα προεידωποιημένο διαγώνισμα διάρκειας 40΄	- Προφορική επίδοση - Κατ' οίκον εργασία - Εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης (διαθεματικές εργασίες, εργασίες τύπου Project, κ.ά.) - Συμμετοχή σε διαγωνισμούς Σημείωση: Η εξέταση του Λογοτεχνικού Βιβλίου εντάσσεται στο προεידωποιημένο διαγώνισμα Β΄ Τετραμήνου.